

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (neljäs jaosto)

23 päivänä marraskuuta 2023*

Ennakkoratkaisupyyntö – Kuluttajansuoja – Direktiivi 93/13/ETY –
Kuluttajasopimusten kohtuuttomat ehdot – Kulutusluottosopimus – 3 artiklan 1 kohta –
Huomattava epätasapaino – Muut luottokustannukset kuin korkokulut – 7 artiklan 1 kohta –
Vahvistuskanne – Oikeussuojan tarve – 6 artiklan 1 kohta – Ehdon kohtuuttomuuden
toteaminen – Seuraukset

Asiassa C-321/22,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Sąd Rejonowy dla Warszawy - Śródmieście w Warszawie (Varsovan kaupungin piirioikeus, Puola) on esittänyt 22.2.2022 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 5.5.2022, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

ZL,

KU ja

KM

vastaan

Provident Polska S.A.,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (neljäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja C. Lycourgos sekä tuomarit O. Spineanu-Matei (esittelevä tuomari), J.-C. Bonichot, S. Rodin ja L. S. Rossi,

julkisasiamies: P. Pikamäe,

kirjaaja: hallintovirkamies M. Siekierzyńska,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 30.3.2023 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Provident Polska S.A., edustajinaan M. Modzelewska de Raad, adwokat, sekä A. Salbert ja B. Wodzicki, radcowie prawni,

* Oikeudenkäyntikieli: puola.

- Puolan hallitus, asiamiehinään B. Majczyna, M. Kozak ja S. Żyrek,
- Euroopan komissio, asiamiehinään M. Brauhoff ja N. Ruiz García,

kuultuaan julkisasiamiehen 22.6.2023 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,
on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY (EYVL 1993, L 95, s. 29) 3 artiklan 1 kohdan, 6 artiklan 1 kohdan ja 7 artiklan 1 kohdan tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty kolmessa oikeusriidassa, joissa asianosaisina ovat yhtäältä ZL, KU ja KM ja toisaalta Provident Polska S.A. ja jotka koskevat ZL:n, KU:n ja KM:n Provident Polskan tai toisen yhtiön, jonka oikeudet tämä on saanut, kanssa tekemien kulutusluottosopimusten eri ehtojen pätevyyttä.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin lainsäädäntö

- 3 Direktiivin 93/13 3 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:
”Sopimusehtoa, josta ei ole erikseen neuvoteltu, pidetään kohtuuttomana, jos se hyvän tavan vastaisesti aiheuttaa kuluttajan vahingoksi huomattavan epätasapainon osapuolten sopimuksesta johtuvien oikeuksien ja velvollisuuksien välille.”
- 4 Kyseisen direktiivin 4 artiklassa säädetään seuraavaa:
”1. Sopimusehdon kohtuuttomuutta arvioidaan ottaen huomioon sopimuksen kohteena olevien tavaroiden ja palvelujen luonne ja viitaten sopimuksetekohetkellä kaikkiin sopimuksen tekoon liittyviin olosuhteisiin sekä kaikkiin muihin sopimuksen ehtoihin tai toiseen sopimukseen, josta se on riippuvainen, sanotun kuitenkin rajoittamatta 7 artiklan soveltamista.
2. Sopimusehtojen kohtuuttoman luonteen arviointi ei saa koskea yhtäältä sopimuksen pääkohteen määrittelyä eikä toisaalta hinnan tai korvauksen riittävyttä – – vastineena toimitettavien palvelujen ja tavaroiden osalta, jos ehdot on laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi.”
- 5 Mainitun direktiivin 6 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:
”Jäsenvaltioiden on säädettävä, että elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisen sopimuksen kohtuuttomat ehdot eivät sido kuluttajia niiden kansallisen lainsäädännön mukaisesti ja että sopimus jää muilta osin osapuolia sitovaksi, jos sopimus voi olla olemassa ilman kohtuuttomia ehtoja.”

6 Direktiivin 7 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on kuluttajien ja kilpailevien elinkeinonharjoittajien edun vuoksi varmistettava, että on olemassa riittäviä ja tehokkaita keinoja kohtuuttomien ehtojen käytön lopettamiseksi elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisissä sopimuksissa.”

7 Direktiivin 93/13 8 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltiot voivat antaa tai pitää voimassa tämän direktiivin soveltamisalalla perustamissopimuksen mukaisia tiukempia säännöksiä varmistaakseen kuluttajalle suojelun korkeamman tason.”

Puolan oikeus

Siviililaki

8 Siviilikoodeksista 23.4.1964 annetun lain (ustawa – Kodeks cywilny (siviililaki) (Dz. U. nro 16, järjestysnumero 93), sellaisena kuin se oli voimassa pääasioiden tosiseikkojen tapahtuma-aikana (jäljempänä siviililaki), 58 §:ssä säädetään seuraavaa:

”§ 1. Oikeustoimi, joka on lainvastainen tai jolla pyritään kiertämään lakia, on pätemätön, ellei merkityksellisessä säännöksessä säädetä muusta seurauksesta, muun muassa oikeustoimen pätemättömien ehtojen korvaamisesta asianmukaisilla lain säännöksillä.

§ 2. Yhteiskunnan hyvien tapojen vastainen oikeustoimi on pätemätön.

§ 3. Jos vain osa oikeustoimesta on pätemätön, oikeustoimen muut osat pysyvät voimassa, ellei olosuhteista ilmene, että toimea ei olisi toteutettu ilman pätemättömäksi tulleita osia.”

9 Mainitun lain 385¹ §:n 1 ja 2 momentissa säädetään seuraavaa:

”§ 1. Kuluttajan kanssa tehdyn sopimuksen ehdot, joista ei ole erikseen neuvoteltu, eivät sido kuluttajaa, jos niissä määritetään hänen oikeutensa ja velvollisuutensa hyvän tavan vastaisesti ja jos ne loukkaavat ilmeisellä tavalla hänen etujaan (lainvastaiset sopimusehdot). Tämä säännös ei koske ehtoja, joissa määritetään osapuolten olennaiset velvoitteet, mukaan luettuna hinta tai vastike, jos ne on muotoiltu yksiselitteisesti.

§ 2. Jos jokin sopimusehto ei 1 momentin mukaan sido kuluttajaa, muut sopimusehdot jäävät osapuolia sitoviksi.”

10 Mainitun lain 405 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Jokaisella, joka on toisen kustannuksella saanut ilman oikeudellista perustaa varallisuusedun, on velvollisuus palauttaa se luontoissuorituksena, ja jollei se ole mahdollista, palauttaa sen arvo.”

11 Siviililain 410 §:n sanamuoto on seuraava:

”1. Edeltävien pykälien säännöksiä sovelletaan erityisesti perusteettomaan suoritukseen.

2. Suoritus on perusteeton, jos sen tekijä ei ylipäänsä ollut velvollinen tekemään sitä tai ei ollut velvollinen suorituksen saajaan nähden, jos suorituksella ei enää ole perustaa tai suorituksen

tavoitetta ei saavutettu tai jos suoritukseen velvoittava oikeustoimi oli pätemätön eikä siitä tule pätevää suorituksen toteuttamisen jälkeen.”

- 12 Kyseisen lain 720 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Luotonantaja sitoutuu luottosopimuksessa luovuttamaan luotonottajalle tietyn määrän rahaa tai vain lajin osalta määritettyjä esineitä, ja luotonottaja sitoutuu palauttamaan saman määrän rahaa tai saman määrän lajiltaan ja laadultaan samanlaisia esineitä.”

Siviiliprosessilaki

- 13 Siviilikoodeksista 23.4.1964 annetun lain (ustawa - Kodeks cywilny (siviililaki) (Dz. U. nro 43, järjestysnumero 296), sellaisena kuin se oli voimassa pääasioiden tosiseikkojen tapahtuma-aikana (jäljempänä siviiliprosessilaki), 189 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Kantaja voi pyytää tuomioistuinta vahvistamaan oikeussuhteen tai oikeuden olemassaolon tai puuttumisen, jos kantajalla on siihen oikeudellinen intressi.”

- 14 Kyseisen lain 316 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Pääkäsittelyn päätyttyä tuomioistuin antaa ratkaisunsa ottaen huomioon tilanteen sellaisena kuin se oli pääkäsittelyn päättyessä; etenkin se, että saatava on erääntynyt maksettavaksi oikeudenkäynnin aikana, ei estä antamasta ratkaisua, jolla saatava määrätään maksettavaksi.”

Kulutusuottolaki

- 15 Kulutusluotoista 12.5.2011 annetun lain (ustawa o kredycie konsumenckim) (Dz. U. nro 126, järjestysnumero 715), sellaisena kuin se oli voimassa pääasioiden tosiseikkojen tapahtuma-aikana (jäljempänä kulutusluottolaki), 3 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Kulutusluottosopimuksella tarkoitetaan sopimusta luotosta, jonka määrä on enintään 255 550 [Puolan zlotya (PLN)] tai vastaava summa muussa kuin Puolan valuutassa ja jonka luotonantaja osana toimintaansa myöntää tai lupaa myöntää kuluttajalle.

2. Kulutusluottosopimuksella tarkoitetaan muun muassa

1) lainasopimusta;

– –”

- 16 Kyseisen lain 30 §:n 1 momentissa, sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasioiden tosiseikkojen tapahtuma-aikana, säädetään seuraavaa:

”Kulutusuottosopimuksessa – – on täsmennettävä:

– –

3) sopimuksen kesto;

– –

8) luoton takaisinmaksuehdot ja eräpäivät – –

– –”

Pääasiat ja ennakkoratkaisukysymykset

- 17 ZL, KU ja KM tekivät kulutusluottosopimukset Provident Polskan tai sellaisen toisen yhtiön kanssa, jonka oikeudet ovat siirtyneet Provident Polskalle.
- 18 ZL:n kanssa 11.9.2019 tehty sopimus koskee 8 100 PLN:n (n. 1810 euron) lainaa, jonka vuotuinen korko on 10 prosenttia. Kyseisen sopimuksen mukaan maksettava määrä on yhteensä 15 531,73 PLN (n. 3 473 euroa), joka maksetaan noin 172 PLN (n. 38 euroa) suuruisina viikoittaisina maksuina 90 kertaa.
- 19 Maksettava kokonaismäärä sisältää 8 100 PLN:n (n. 1 810 euroa) lainasumman lisäksi luotonottajan vastattavaksi tulevat 7 431,73 PLN:n (n. 1 662 euroa) suuruiset lainan kokonaiskustannukset. Nämä kokonaiskustannukset muodostuvat yhtäältä 1 275,73 PLN:n (n. 285 euroa) koroista ja toisaalta 6 156 PLN:n (n. 1 377 euron) suuruisista muista kuin korkokuluista eli 4 050 PLN:n (n. 906 euron) suuruisesta ”toimituspalkkiosta”, 40 PLN:n (n. 9 euroa) ”asiakirjakuluista” ja 2 066 PLN:n (n. 462 euron) ”joustavan takaisinmaksusuunnitelman kuluista”.
- 20 Tämä ”joustava takaisinmaksusuunnitelma”, joka lainanottajan oli allekirjoitettava, koostuu kahdesta osasta. Yhtäältä luotonottajalle annetaan tietyn edellytyksin mahdollisuus lykätä enintään neljän sellaisen maksuerän maksamista, jotka siirretään normaalin takaisinmaksuajan loppuun ilman korkoja. Toisaalta se sisältää ”maksamisvelvollisuudesta vapauttamistakeen”, jolla luotonantaja luopuu kaikista luottosopimukseen perustuvista saatavistaan, jos luotonottaja kuolee sopimuksen voimassaoloaikana.
- 21 Kyseessä olevan lainasopimuksen 6.a kohdan mukaan 90 viikoittaisen maksuerän erääntyvät määrät maksetaan yksinomaan luotonantajan asiamiehelle käteisellä tämän käydessä luotonottajan kotona.
- 22 KU:n kanssa 13.10.2020 tehty sopimus koskee 6 240 PLN:n (n. 1 395 euron) luottoa, jonka vuotuinen korko on 7,2 prosenttia. Tämä summa muodostuu käteisenä luovutetusta 6 000 PLN:n (n. 1 342 euron) summasta ja 240 PLN:n (n. 53 euroa) summasta, josta kyseisessä sopimuksessa täsmennetään, että se on maksettu tilille luottihakemuksessa olevien luotonottajan ohjeiden mukaisesti. Kyseisen sopimuksen mukaan maksettava määrä on yhteensä 9 450,71 PLN (n. 2 113 euroa), joka maksetaan noin 157 PLN:n (n. 35 euroa) suuruisina viikoittaisina maksuina 60 kertaa.
- 23 Maksettava kokonaismäärä sisältää 6 240 PLN:n (n. 1 395 euroa) lainasumman lisäksi luotonottajan vastattavaksi tulevan 3 210,71 PLN:n (n. 718 euroa) suuruisen lainan kokonaiskustannuksen. Nämä kokonaiskustannukset muodostuvat yhtäältä 385,87 PLN:n (n. 86 euroa) koroista ja toisaalta 2 824,84 PLN:n (n. 632 euron) suuruisista muista kuin korkokuluista eli 556,96 PLN:n (n. 125 euron) ”toimituspalkkiosta”, 40 PLN:n (n. 9 euroa) ”asiakirjakuluista” ja 2 227,88 PLN:n (n. 498 euron) ”joustavan takaisinmaksusuunnitelman kuluista”.
- 24 Mainitussa sopimuksessa määrätään, että viikoittaiset maksuerät maksetaan luotonottajan kotona tämän tuomion 21 kohdassa kuvattuja menettelytapoja vastaavin tavoin.

- 25 KM:n kanssa 7.8.2019 tehty sopimus koskee 6 000 PLN:n (n. 1343 euron) luottoa, jonka vuotuinen korko on 10 prosenttia. Kyseisen sopimuksen mukaan maksettava määrä on yhteensä 12 318,03 PLN (n. 2 757 euroa), joka maksetaan noin 456 PLN:n (n. 102 euroa) suuruisina viikoittaisina maksuina 27 kertaa.
- 26 Maksettava kokonaismäärä sisältää 6 000 PLN:n (n. 1 343 euroa) luottosumman lisäksi luotonottajan vastattavaksi tulevat 6 318,03 PLN:n (n. 1414 euroa) suuruiset luoton kokonaiskustannukset. Nämä kokonaiskustannukset muodostuvat yhtäältä koroista, joiden suuruus on 793,83 PLN (n. 178 euroa), ja toisaalta muista kuin korkokuluista eli 4 143,15 PLN:n (n. 927 euron) suuruisesta ”toimituspalkkiosta” ja 1 381,05 PLN:n (n. 309 euroa) ”asiakirjakuluista”.
- 27 ZL, KU ja KM saattoivat kukin osaltaan ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen, Sąd Rejonowy dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawien käsiteltäviksi vaatimukset, jotka koskivat heidän Provident Polskan kanssa 15.4., 17.5. ja 14.9.2021 tekemiään sopimuksia.
- 28 Ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa esittämiensä kirjelmien viimeisessä vaiheessa kukin kantaja vaati lähinnä sen vahvistamista, että luottosopimusehdot, jotka koskevat muita luoton kustannuksia kuin korkoja, ovat kohtuuttomuutensa vuoksi tehottomia, koska kyseiset maksut ja palkkiot ovat ilmeisen yliarvioituja ja kohtuuttomia. Kantajien mukaan kyseiset maksut ja palkkiot ovat suhteettomia luoton määrään nähden ja muodostavat itse asiassa luotonantajan pääasiallisen tulonlähteen.
- 29 KU:n vaatimus koskee myös 240 PLN:n (n. 53 euroa) summaa, joka mainitaan hänen luottosopimuksessaan, jonka mukaan se on maksettu tilille luottihakemuksessa olevien luotonottajan ohjeiden mukaisesti.
- 30 Provident Polska vaatii, että ZL:n, KU:n ja KM:n kanteet hylätään, ja se on nostanut jokaista heitä vastaan vastakanteen, jossa se vaatii, että nämä velvoitetaan maksamaan sille summat, jotka vastaavat luottosopimuksessa määrättyjen maksujen ja palkkioiden osaa, joka on maksamatta. Pääasian kantajat vaativat kyseisen vastakanteen hylkäämistä.
- 31 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyy ensinnäkin, onko direktiivin 93/13 3 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että elinkeinonharjoittajalle maksettavien maksujen tai palkkioiden vahvistamista koskevat ehdot voidaan todeta kohtuuttomiksi pelkästään sillä perusteella, että nämä maksut tai palkkiot ovat ilmeisen liiallisia kyseisen elinkeinonharjoittajan suoritteeseen nähden.
- 32 Tältä osin se toteaa, että on normaalia, että luottolaitos pyrkii kattamaan toimintakustannuksensa sekä maksujen laiminlyöntiin liittyvät riskit ja saamaan voittoa. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan näyttää kuitenkin siltä, että pääasioissa luotonantajan suhteellisen lyhyessä ajassa saama korvaus ylittää tämän säännön, koska kyseinen korvaus vastaa useita kymmeniä prosenttiyksikköjä lainatusta määrästä tai on jopa lähellä lainan määrää.
- 33 Se katsoo, että ”joustavaan takaisinmaksusuunnitelmaan” ja ”toimituspalkkioon” liittyvät kustannukset ovat erittäin suuret eivätkä vastaa tosiasiallista palvelua ja että ”asiakirjakuluilla” katetut tosiasialliset kustannukset ovat merkityksettömiä. Se toteaa, että nämä kulut, kuten myös ”toimituspalkkio”, liittyvät loppujen lopuksi yksinomaan kyseisen luoton myöntämiseen.

- 34 Kun tutkitaan pääasioita ja noin kymmentä muuta asiaa, joista on hiljattain sen tuomioistuimen, johon ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kuuluu, eri jaostojen antamia viimeaikaisia ratkaisuja, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin päätyy katsomaan, että pääasian vastaajan liiketoimintamalli saattaa perustua siihen, että se myöntää lyhyille ajanjaksoille määrältään vähäisiä luottoja saamalla voittoja paitsi korkoina myös ilman korkoa laskettuina luottokustannuksina, jotka ovat yleensä 70–90 prosenttia luottosummasta.
- 35 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin huomauttaa lisäksi, että huomattava osa pääasian vastaajan myöntämistä luotoista koskee samoja henkilöitä. Se katsoo tältä osin, että on yleisesti tunnettua, että lyhytaikaisia luottoja ottavat henkilöt ovat yleensä henkilöitä, joilla on vaikeuksia hallita varojaan ja jotka sen vuoksi, että he eivät voi saada luottoa pankista, kääntyvät sellaisten luottolaitosten puoleen, jotka myöntävät erittäin epäsuotuisin ehdoin luottoja, joiden kustannukset ovat niin suuret, että luotonottajilla ei useinkaan ole muuta vaihtoehtoa kuin tehdä uusi luottosopimus maksaakseen edellisen luoton takaisin, jolloin he joutuvat määrältään kasvavaan velkakierteeseen, ja lopulta alun perin lainattu summa ylittyy suuresti.
- 36 Toiseksi ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii siviiliprosessilain 189 §:n ja 316 §:n 1 momentin, sellaisina kuin Sąd Najwyższy (ylin yleinen tuomioistuin, Puola) on niitä tulkinnut, yhteensopivuutta direktiivin 93/13 7 artiklan 1 kohdan ja tehokkuusperiaatteen kanssa.
- 37 Näiden siviiliprosessilain säännösten mukaan vahvistuskanne voidaan hyväksyä vain, jos kantaja osoittaa, että hänellä on oikeudellinen intressi vahvistuskanteen nostamiseen ja että intressi on olemassa käsittelyn päättymiseen saakka. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että Sąd Najwyższyn oikeuskäytännön mukaan tällainen intressi on olemassa silloin, kun oikeudellisen tilanteen selventäminen on objektiivisesti perusteltua epäilyjen vuoksi ja kun se on tarpeen. Tämä on poissuljettua muun muassa silloin, kun oikeuden, johon vedotaan, kattavampi suoja voidaan saada muulla kanteella, esimerkiksi sen vuoksi, että on loukattu tätä oikeutta ja loukkaus itsessään antaa oikeuden vaateeseen, jota voidaan suojata.
- 38 Velallisen tapauksessa hänellä on intressi saada todetuksi velvoitteensa ulottuvuus ja jopa olemassaolo niin kauan kuin hänen velkojansa ei ole vaatinut tämän velvoitteen täytäntöönpanoa. Kun täytäntöönpanoa on vaadittu, velallisen on puolustettava intressejään täytäntöönpanovaatimusta koskevassa menettelyssä. Samoin on niin, että jos velallinen on maksanut rahasumman epäilyttävänä pitämänsä velvoitteen täyttämiseksi, hänellä on käytettävissään laajempi kanne kuin vahvistuskanne eli perusteettoman edun palauttamista koskeva kanne.
- 39 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen kysymys perustuu siihen, että vaikka kuluttaja osoittaa, että sopimukseen tai sen osiin ei voida vedota tai että se on pätemätön, hänen vahvistuskanteensa on hylättävä, jos hän ei näytä toteen oikeudellista intressiään. Lisäksi se, että tätä käsitettä ei ole määritelty oikeudellisesti, aiheuttaa eroja tältä osin annettujen ratkaisujen osalta ja näin ollen kuluttajien kannalta epävarmuutta, joka saattaa johtaa siihen, että he epäröivät nostaa kanteen elinkeinonharjoittajan kanssa tehdyn sopimuksen ehtojen kohtuuttomuuden toteamiseksi, kun otetaan huomioon se vaara, että kanne hylättäisiin oikeudellisen intressin puuttumisen vuoksi ja että heidän olisi näin ollen vastattava oikeudenkäyntikuluista.
- 40 Kolmanneksi ja viimeiseksi ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii, ovatko suhteellisuusperiaate ja oikeusvarmuuden periaate esteenä ZL:n ja KU:n tekemien sopimusten pätemättömäksi toteamiselle sillä perusteella, että ehto, jonka mukaan viikoittaiset maksut

voidaan suorittaa vain käteisellä Provident Polskan asiamiehen välityksellä tämän käydessä luotonottajan kotona, on pätemätön. Tämä ehto on nimittäin kohtuuton, koska siitä ei koidu etua luotonottajalle, vaan se estää häntä suorittamasta viikoittaisia lyhennyksiä tavanomaisella pankin tilisiirrolla, ja se selittyy ainoastaan luotonantajalle annettavalla mahdollisuudella kohdistaa luotonottajaan henkistä painetta. Näin ollen mainittu ehto ei sido viimeksi mainittua.

- 41 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa tältä osin, että luoton takaisinmaksua koskevat yksityiskohtaiset säännöt vahvistavan ehdon kohtuuttoman osatekijän poistaminen merkitsisi ehdon olennaisen sisällön muuttamista siten, että tämä ehto kokonaisuudessaan ei sido kuluttajaa. Jos kyseistä ehtoa ei olisi, kyseisiä sopimuksia ei voitaisi enää panna täytäntöön, koska niihin ei enää sisältyisi mitään takaisinmaksutapaa koskevia määräyksiä, eikä niitä voitaisi tulkita siten, että niissä sallittaisiin lyhennysten tekeminen pankin tilisiirtoina, koska sopimuspuolet ovat halunneet sulkea pois tämän lyhennystavan. Ei myöskään ole syytä soveltaa kansallisen oikeuden dispositiivisia säännöksiä, koska kyseisten sopimusten täyttämisen mahdottomuus ei aiheuttaisi asianomaisille kuluttajille erityisen vahingollisia seurauksia, sillä heillä olisi velvollisuus maksaa vain itse lainasumma takaisin.
- 42 Sąd Rejonowy dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie on tässä yhteydessä päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:
- ”1) Onko direktiivin 93/13 3 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että siinä sallitaan todeta kohtuuttomaksi sopimusehdoksi sellainen ehto, jossa annetaan elinkeinonharjoittajalle oikeus maksuun tai palkkioon määrältään suhteettoman suurena sen tarjoamiin palveluihin nähden?
- 2) Onko direktiivin 93/13 7 artiklan 1 kohtaa ja tehokkuusperiaatetta tulkittava siten, että ne ovat esteenä sellaisille kansallisen oikeuden säännöksille tai tuomioistuinten kyseisten kansallisten säännösten tulkinnalle, joiden mukaan välttämätön edellytys sille, että kuluttajan elinkeinonharjoittajaa vastaan nostama kanne sopimuksen tai sen osan, joka sisältää kohtuuttomia sopimusehtoja, vahvistamisesta pätemättömäksi tai tehottomaksi hyväksytään, on kuluttajan oikeudellisen intressin olemassaolo?
- 3) Onko direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohtaa, tehokkuus- ja suhteellisuusperiaatetta ja oikeusvarmuuden periaatetta tulkittava siten, että niiden mukaan on sallittua todeta, että sellainen lainasopimus, jonka ainoa sopimusehto, jossa määrätään lainan takaisinmaksutavasta, on todettu kohtuuttomaksi sopimusehdoksi, ei voi enää olla sitova ilman kyseistä ehtoa ja on näin ollen pätemätön?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen kysymys

- 43 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustele ensimmäisellä kysymyksellään, onko direktiivin 93/13 3 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisen luottosopimuksen muita kustannuksia kuin korkokuluja koskeva ehto, jonka mukaan kuluttajan on maksettava kuluja tai toimituspalkkioita, jotka ovat selvästi suhteettomia vastikkeena suoritettuun palveluun nähden, voi olla kohtuuton.

- 44 On syytä muistuttaa, että direktiivin 93/13 3 artiklan 1 kohdan mukaan sopimusehtoa, josta ei ole erikseen neuvoteltu, pidetään kohtuuttomana, jos se hyvän tavan vastaisesti aiheuttaa kuluttajan vahingoksi huomattavan epätasapainon osapuolten sopimuksesta johtuvien oikeuksien ja velvollisuuksien välille.
- 45 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan mahdollisen huomattavan epätasapainon tutkiminen ei voi tapahtua vain sellaisen määrällisen taloudellisen arvioinnin perusteella, jossa toisiinsa verrataan yhtäältä sopimuksen kohteena olevan toimen kokonaisarvoa ja toisaalta kyseessä olevassa sopimusehdossa kuluttajalle määrättyjä kustannuksia. Huomattava epätasapaino voi seurata nimittäin jo pelkästään siitä, että loukataan riittävän vakavalla tavalla sitä oikeudellista asemaa, jossa kuluttaja kyseisen sopimuksen osapuolena on sovellettavien kansallisten säännösten nojalla, olipa kyse kuluttajalle näiden säännösten mukaisesti kuuluvien sopimukseen perustuvien oikeuksien sisällön rajoittamisesta tai niiden käyttämisen estämisestä taikka jonkin sellaisen lisävelvoitteen asettamisesta kuluttajalle, josta ei säädetä kansallisissa säännöksissä (tuomio 3.10.2019, Kiss ja CIB Bank, C-621/17, EU:C:2019:820, 51 kohta ja tuomio 16.3.2023, Caixabank (Lainan toimituspalkkio), C-565/21, EU:C:2023:212, 51 kohta).
- 46 Tästä oikeuskäytännöstä seuraa, että jos kansallinen tuomioistuin toteaa, että määrällisestä taloudellisesta arvioinnista ei ilmene huomattavaa epätasapainoa, se ei voi rajoittaa tutkimustaan tähän arviointiin. Sen on tällaisessa tapauksessa tutkittava, johtuuko tällainen epätasapaino muusta seikasta, kuten kansallisesta oikeudesta johtuvan oikeuden rajoittamisesta tai sellaisesta lisävelvollisuudesta, josta ei säädetä kansallisessa oikeudessa.
- 47 Sitä vastoin silloin, kun määrällisessä taloudellisessa arvioinnissa ilmenee huomattavaa epätasapainoa, tämä voidaan todeta ilman, että on tarpeen tutkia muita seikkoja. Luottosopimuksen tapauksessa tällainen toteamus voidaan tehdä muun muassa, jos muiden luottokustannusten kuin korkokulujen vastikkeena suoritettut palvelut eivät kohtuudella liity luottosopimuksen tekemisen tai hallinnoinnin yhteydessä suoritettuihin palveluihin tai jos kuluttajalle luoton myöntämis- ja hallinnointikuluina kuuluvat määrät ovat selvästi suhteettomia lainattuun määrään nähden. Kansallisen tuomioistuimen on lisäksi tältä osin otettava huomioon muiden sopimusehtojen vaikutus ratkaistessaan sitä, aiheutuuko kyseessä olevista ehdoista huomattava epätasapaino luotonottajan vahingoksi (ks. vastaavasti tuomio 3.9.2020, Profi Credit Polska, C-84/19, C-222/19 ja C-252/19, EU:C:2020:631, 95 kohta).
- 48 Nyt käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ilmaisee epäilyksensä siitä, onko kullekin pääasian kantajalle lainatun määrän ja heille määrättyjen muiden luottokustannusten kuin korkokulujen kokonaisuuden välinen suhde oikeasuhteinen, koska viimeksi mainittu määrä on selvästi suhteeton sekä luoton myöntämiseen ja hallinnointiin tavallisesti liittyviin suoritteisiin että myönnettyjen luottojen määrään nähden. Edeltävässä kohdassa mainitusta oikeuskäytännöstä ilmenee, että tällainen toteamus voi merkitä direktiivin 93/13 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua huomattavaa epätasapainoa osapuolten sopimuksesta johtuvien oikeuksien ja velvollisuuksien välillä.
- 49 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on kuitenkin ensin tarkistettava, onko kyseessä olevien muiden luottokustannuksia kuin korkokuluja koskevien sopimusehtojen mahdollisen kohtuuttomuuden tutkiminen poissuljettua direktiivin 93/13 4 artiklan 2 kohdan nojalla.

- 50 Tämän säännöksen mukaan, ellei 8 artiklasta muuta ilmene, sopimusehtojen kohtuuttoman luonteen arviointi ei saa koskea yhtäältä sopimuksen pääkohteen määrittelyä, eikä toisaalta hinnan tai korvauksen asianmukaisuutta suhteessa vastikkeena toimitettaviin palveluihin ja tavaroihin, jos nämä ehdot on laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi.
- 51 Tältä osin on muistutettava, että toimituspalkkion, joka kattaa korvauksen lainaa tai luottoa koskeviin selvityksiin, niiden myöntämiseen tai käsittelyyn liittyvistä palveluista tai muista vastaavista luotonantajan toimintaan kuuluvista tämänkaltaisista palveluista kyseistä lainaa tai kyseistä luottoa myönnettäessä, ei voida katsoa kuuluvan luottosopimuksesta johtuviin pääasiallisiin sitoumuksiin (ks. vastaavasti tuomio 16.3.2023, Caixabank (Lainan toimituspalkkio), C-565/21, EU:C:2023:212, 22 ja 23 kohta).
- 52 Sitä vastoin ehdot, jotka koskevat kuluttajan luotonantajalle tekemää vastasuoritusta tai jotka vaikuttavat todelliseen hintaan, joka kuluttajan on maksettava luotonantajalle, kuuluvat lähtökohtaisesti direktiivin 93/13 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuun toiseen ryhmään sen kysymyksen osalta, onko sopimuksessa määrätty vastasuorituksen määrä tai hinta asianmukaisessa suhteessa luotonantajan vastikkeena suoritettavaan palveluun (ks. vastaavasti tuomio 3.10.2019, Kiss ja CIB Bank, C-621/17, EU:C:2019:820, 35 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 53 Puolan hallitus vetoaa kuitenkin siihen, että siviililain 3851 §:n 1 momentissa, jolla direktiivin 93/13 4 artiklan 2 kohta on saatettu osaksi Puolan oikeutta, sallitaan hinnan ja palvelun välisen suhteen tutkiminen silloin, kun kyse on ehdoista, jotka eivät liity sopimuspuolten pääasiallisiin suorituksiin, ja siinä vahvistetaan siten laajempi kuluttajansuoja. Siltä osin kuin tällaisella kansallisella säännöksellä annetaan mainitulle 4 artiklan 2 kohdassa säädetylle poikkeukselle suppeampi soveltamisala sallimalla kyseisen direktiivin soveltamisalaan kuuluvien sopimusehtojen mahdollisen kohtuuttomuuden laajempi valvonta – mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tarkastettava – se on mainitulla direktiivillä tavoitellun kuluttajansuojan tavoitteen mukainen ja se kuuluu jäsenvaltioille sen 8 artiklassa annettuun mahdollisuuteen antaa tai pitää voimassa tiukempia säännöksiä kuluttajansuojan korkeamman tason varmistamiseksi (ks. vastaavasti tuomio 3.9.2020, Profi Credit Polska, C-84/19, C-222/19 ja C-252/19, EU:C:2020:631, 83–85 kohta).
- 54 Lisäksi on niin, että vaikka tällaisen ehdon väitetään kansallisessa tuomioistuimessa olevan kohtuuton sen vuoksi, ettei luotonantaja ole tosiasiallisesti tehnyt suoritetta, joka voisi olla vastasuoritus siinä määrätystä palkkiosta, näin esiin tuodun kysymyksen kohteena ei ole kyseisen toimituspalkkion määrän asianmukaisuus suhteessa johonkin suoritteeseen, eikä se näin ollen kuulu direktiivin 93/13 4 artiklan 2 kohdan soveltamisalaan (ks. vastaavasti tuomio 26.2.2015, Matei, C-143/13, EU:C:2015:127, 70 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 55 Lisäksi kansallisen tuomioistuimen on selvitettävä, onko kuluttajalle ilmoitettu syyt, joihin mainitun palkkion maksaminen perustuu (ks. vastaavasti tuomio 3.10.2019, Kiss ja CIB Bank, C-621/17, EU:C:2019:820, 41 kohta).
- 56 Lopuksi on todettava, että direktiivin 93/13 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu poissulkeminen ei missään tapauksessa rajoita tässä säännöksessä asetetun avoimuusvaatimuksen noudattamista, jolla on sama ulottuvuus kuin direktiivin 5 artiklan mukaisella vaatimuksella ja joka on ymmärrettävä siten, että sen lisäksi, että sopimusehdon on oltava kieliopillisesti kuluttajalle ymmärrettävä, kuluttajalla on oltava mahdollisuus täsmällisten ja ymmärrettävien perusteiden

nojalla arvioida, minkälaisia taloudellisia seurauksia siitä hänelle aiheutuu (ks. vastaavasti tuomio 3.10.2019, Kiss ja CIB Bank, C-621/17, EU:C:2019:820, 36 ja 37 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 57 Tältä osin on muistutettava, että vaikka luotonantajan ei ole sopimuksessa yksilöitävä kaikkien niiden palvelujen luonnetta, jotka suoritetaan tietyissä sopimusehdoissa vahvistettujen kulujen tai palkkioiden vastikkeena, niiden palvelujen luonteen, jotka tosiasiallisesti suoritetaan, on yhtäältä oltava kohtuudella ymmärrettävissä tai johdettavissa sopimuksesta, kun sitä tarkastellaan kokonaisuutena, ja toisaalta kuluttajalla on oltava mahdollisuus varmistua siitä, etteivät erilaiset maksut tai palvelut, joista ne suoritetaan, ole päällekkäisiä. Tämä tarkastelu on suoritettava kaikkien merkityksellisten tosiseikkojen kannalta, joihin kuuluvat kyseisen sopimuksen sopimusehtojen lisäksi mainonta ja tiedot, jotka luotonantaja on antanut sopimusneuvottelujen yhteydessä (ks. vastaavasti tuomio 3.10.2019, Kiss ja CIB Bank, C-621/17, EU:C:2019:820, 44 ja 45 kohta).
- 58 Tästä seuraa, että jos ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, ettei kyseisiä ehtoja ole laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi, niiden mahdollista kohtuuttomuutta olisi joka tapauksessa arvioitava, vaikka kyseinen tuomioistuin katsoisi lisäksi, että kyseiset ehdot ovat osa sopimuksen pääkohdetta tai että ne on tosiasiallisesti riitautettu hinnan tai korvauksen asianmukaisuuden osalta suhteessa vastikkeena suoritettuihin palveluihin (ks. vastaavasti tuomio 26.2.2015, Matei, C-143/13, EU:C:2015:127, 72 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 59 Edellä todettujen seikkojen perusteella ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 93/13 3 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että siltä osin kuin elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisen lainasopimuksen muita kustannuksia kuin korkokuluja koskevan ehdon mahdollisen kohtuuttomuuden tutkimista ei ole suljettu pois kyseisen direktiivin 4 artiklan 2 kohdan, luettuna yhdessä direktiivin 8 artiklan kanssa, nojalla, tällaisen ehdon kohtuuttomuus voidaan todeta, kun otetaan huomioon se, että kyseisessä ehdossa määrätään, että kyseisen kuluttajan on maksettava kuluja tai palkkioita, joiden määrä on selvästi suhteeton vastikkeena suoritettuun palveluun nähden.

Toinen kysymys

- 60 Toisella kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee, onko direktiivin 93/13 7 artiklan 1 kohtaa, luettuna tehokkuusperiaatteen valossa, tulkittava siten, että se on esteenä kansalliselle lainsäädännölle – sellaisena kuin sitä on tulkittu oikeuskäytännössä – jossa edellytetään kuluttajan sellaisen kanteen hyväksymiseksi, jossa vaaditaan toteamaan, ettei elinkeinonharjoittajan kanssa tehtyyn sopimukseen sisältyvää kohtuutonta ehtoa voida soveltaa, näyttöä oikeussuojan tarpeen olemassaolosta, kun katsotaan, että tällaista oikeussuojan tarvetta ei ole, kun kuluttajalla on käytettävissään toinen oikeussuojakeino, jolla suojataan paremmin hänen oikeuksiaan, kuten perusteettoman edun palauttamista koskeva kanne, tai kun hän voi vedota siihen, ettei ehtoa voida soveltaa, puolustuksessaan sellaista täytäntöönpanoa koskevaa vastakannetta vastaan, jonka kyseinen elinkeinonharjoittaja on nostanut häntä vastaan kyseisen ehdon perusteella.
- 61 Aluksi on palautettava mieleen, että jos unioni ei ole antanut asiasta erityissäännöksiä, jäsenvaltioiden asiana on säätää sisäisessä oikeusjärjestyksessään direktiivissä 93/13 säädetyin kuluttajansuojan toteuttamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä jäsenvaltioiden menettelyllisen itsemääräämisoikeuden periaatteen nojalla. Menettelysäännöt eivät kuitenkaan saa olla epäedullisempia kuin ne, jotka koskevat samankaltaisia jäsenvaltion kansallisen oikeuden

soveltamisalaan kuuluvia tilanteita (vastaavuusperiaate), eikä niillä saada tehdä unionin oikeusjärjestyksessä tunnustettujen oikeuksien käyttämistä käytännössä mahdottomaksi tai suhteettoman vaikeaksi (tehokkuusperiaate) (tuomio 13.7.2023, CAJASUR Banco, C-35/22, EU:C:2023:569, 23 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 62 Jollei näiden kahden periaatteen noudattamisesta muuta johdu, kysymys kuluttajan oikeussuojan tarpeesta sellaisen kanteen yhteydessä, jossa vaaditaan toteamaan, ettei kohtuuttomiin ehtoihin voida vedota, ja kysymys tällaiseen kanteeseen liittyvien kulujen korvaamisesta kuuluvat näin ollen jäsenvaltioiden menettelyllisen itsemääräämisoikeuden piiriin.
- 63 Siltä osin kuin on erityisesti kyse tehokkuusperiaatteesta, joka on mainituista periaatteista ainoa, joka mainitaan nyt käsiteltävässä kysymyksessä, on todettava, että kaikkia sellaisia tapauksia, joissa on kyse siitä, tekeekö kansallinen menettelysääntö unionin oikeuden soveltamisen mahdottomaksi tai suhteettoman vaikeaksi, on tarkasteltava siten, että huomioon otetaan kyseisen oikeussäännön merkitys koko menettelyn kannalta, menettelyn kulku sekä sen erityispiirteet eri kansallisissa elimissä. Huomioon on tällöin tarvittaessa otettava kansallisen tuomioistuinjärjestelmän perustana olevat periaatteet, joita ovat muun muassa puolustautumisoikeuksien suojaaminen, oikeusvarmuuden periaate sekä menettelyn moitteeton kulku (tuomio 13.7.2023, CAJASUR Banco, C-35/22, EU:C:2023:569, 25 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 64 Lisäksi on todettava, että kun otetaan huomioon elinkeinonharjoittajiin nähden heikommassa asemassa olevien kuluttajien suojelun muodostaman yleisen edun luonne ja merkityksellisyys, direktiivissä 93/13 veloitetaan, kuten sen 7 artiklan 1 kohdasta luettuna yhdessä direktiivin johdanto-osan 24 perustelukappaleen kanssa ilmenee, jäsenvaltiot säätämään riittävästä ja tehokkaista keinoista kohtuuttomien ehtojen käytön lopettamiseksi elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisissä sopimuksissa (tuomio 13.7.2023, CAJASUR Banco, C-35/22, EU:C:2023:569, 22 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 65 Mainitussa direktiivissä annetaan näin ollen kuluttajalle oikeus saattaa asia tuomioistuimen käsiteltäväksi, jotta elinkeinonharjoittajan hänen kanssaan tekemän sopimuksen ehto todetaan kohtuuttomaksi ja jotta kyseistä ehtoa ei sovellettaisi (tuomio 16.7.2020, Caixabank ja Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, C-224/19 ja C-259/19, EU:C:2020:578, 98 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 66 Jäsenvaltioiden velvollisuuteen säätää menettelysäännöistä, joilla voidaan varmistaa niiden oikeuksien kunnioittaminen, joita yksityisillä on direktiivin 93/13 perusteella kohtuuttomien ehtojen käyttöä vastaan, sisältyy lisäksi vaatimus tehokkaasta oikeussuojasta, eli vaatimus, joka on vahvistettu myös perusoikeuskirjan 47 artiklassa. Tämän suojan on pädeävä erityisesti siltä osin kuin on kyse unionin oikeuteen perustuvia kanteita koskevien menettelysääntöjen määrittelemisestä. Kuluttajansuoja ei kuitenkaan ole absoluuttinen. Se seikka, että erityiseen menettelyyn sisältyy tiettyjä menettelyllisiä vaatimuksia, joita kuluttajan on noudatettava vedotakseen oikeuksiinsa, ei näin ollen kuitenkaan merkitse sitä, ettei kuluttaja nauti tehokasta oikeussuojaa (ks. vastaavasti tuomio 31.5.2018, Sziber, C-483/16, EU:C:2018:367, 49 ja 50 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 67 Tältä osin on todettava, että oikeussuojan tarpeen olemassaolo on olennainen ja ensimmäinen edellytys kaikille kanteille (tuomio 23.11.2017, Bionorica ja Diapharm v. komissio, C-596/15 P ja C-597/15 P, EU:C:2017:886, 83 kohta). Oikeussuojan tarvetta koskevalla vaatimuksella vältetään erityisesti se, että tuomioistuimet ruuhkautuisivat kanteista, joilla tosiasiaa pyritään

saamaan oikeudellisia neuvoja, joten sillä pyritään palvelemaan hyvän oikeudenkäytön muodostamaa yleistä etua ja se voi olla etusijalla yksityisiin etuihin nähden (ks. analogisesti tuomio 31.5.2018, Sziber, C-483/16, EU:C:2018:367, 51 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 68 Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 30–32 kohdassa, on näin ollen katsottava, että tällainen vaatimus on lähtökohtaisesti oikeutettu.
- 69 Vain siinä tapauksessa, että menettelysäännöt olisivat niin monimutkaisia ja merkitsisivät niin raskaita vaatimuksia, että niillä ylitettäisiin se, mikä tarpeen niiden tavoitteen saavuttamiseksi, ne vaikuttaisivat suhteettomalla tavalla kuluttajan tehokasta oikeussuojaa koskevaan oikeuteen (ks. vastaavasti tuomio Sziber, C-483/16, EU:C:2018:367, 52 kohta) ja olisivat siten tehokkuusperiaatteen vastaisia, koska ne tekisivät suhteettoman vaikeaksi niiden oikeuksien käyttämisen, jotka direktiivissä 93/13 annetaan kuluttajille.
- 70 Nyt käsiteltävässä asiassa unionin tuomioistuimen käytettävissä olevista tiedoista ilmenee, että kuluttajat, jotka ovat pääasian kantajia, olivat jo osittain täyttäneet kyseisissä sopimusehdoissa määrätyt velvoitteet nostaessaan kanteita niiden kohtuuttomuuden toteamiseksi. Tässä yhteydessä ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin näyttää toteavan, että kun otetaan huomioon asian kannalta merkitykselliset kansallisen oikeuden säännökset, sellaisina kuin niitä on tulkittu kansallisessa oikeuskäytännössä, sen käsiteltäväksi saatetut vahvistuskanteet olisi hylättävä oikeussuojan tarpeen puuttumisen vuoksi ja kuluttajat velvoitettava korvaamaan kyseisiin kanteisiin liittyvät oikeudenkäyntikulut kahdesta syystä.
- 71 Ensinnäkin silloin, kun henkilö on jo täyttänyt sopimusvelvoitteensa – tässä tapauksessa osittain – sen toteamista, ettei kyseistä velvoitetta ole, koskevan oikeussuojan tarpeen puuttuminen seuraa ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan siitä, että kyseisellä henkilöllä on käytettävissään kanne, jonka katsotaan suojaavan hänen oikeuksiaan paremmin, eli perusteettoman edun palauttamista koskeva kanne, jonka yhteydessä hän voi vaatia sopimuskumppaniaan palauttamaan hänelle riidanalaisen velvoitteen täyttämiseksi maksetut määrät.
- 72 Toiseksi silloin, kun henkilö kiistää sellaisen velvoitteen olemassaolon, jota hän ei ole vielä täyttänyt – vaikka vain osittain – hän menettää ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan oikeussuojan tarpeensa kyseisen vahvistamisen osalta, jos hänen sopimuskumppaninsa nostaa kanteen – tässä tapauksessa vastakanteen – jossa vaaditaan tämän velvoitteen täyttämistä, koska hän voi puolustautuakseen sopimuskumppaninsa kyseistä kannetta vastaan vedota siihen, ettei kyseistä velvoitetta ole olemassa.
- 73 Puolan hallitus kiistää kuitenkin sen, että siviiliprosessilain 189 §:n ja 316 §:n 1 momentin soveltamista koskevalla Sąd Najwyższy oikeuskäytännöllä olisi ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen kuvailemia vaikutuksia. On kuitenkin palautettava mieleen, että unionin tuomioistuimen asiana ei ole ennakkoratkaisuasian yhteydessä ottaa kantaa kansallisten säännösten tulkintaan eikä ratkaista, onko kansallisen tuomioistuimen niistä esittämä tulkinta oikea tai onko se soveltanut niitä oikein, koska tällainen tulkinta kuuluu kansallisen tuomioistuimen yksinomaiseen toimivaltaan (ks. vastaavasti tuomio 25.11.2020, Sociálna poisťovňa, C-799/19, EU:C:2020:960, 44 ja 45 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Seuraavat näkökohdat on siis esitetty ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen antamien tietojen perusteella.

- 74 Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 41 kohdassa, se, että tämän tuomion 71 kohdassa tarkoitettussa ensimmäisessä tilanteessa hylätään kuluttajan kanne, jossa vaaditaan sopimusehtojen kohtuuttomuuden toteamista, asianmukaisen oikeussuojan tarpeen puuttumisen mutta ei oikeussuojan tarpeen täydellisen puuttumisen vuoksi ja velvoitetaan kuluttaja korvaamaan oikeudenkäyntikulut viitaten siihen, että hän voi käyttää tarkoituksenmukaisempia oikeussuojakeinoja, johtaisi siihen, että oikeudenkäynteihin, joiden tarkoituksena on antaa kuluttajille direktiivillä 93/13 tavoiteltu suoja, sisällytetään tarpeetonta monimutkaisuutta, raskautta, kuluja ja oikeudellista epävarmuutta lisäävä tekijä, joka on omiaan saamaan kuluttajat tehokkuusperiaatteen vastaisesti luopumaan vetoamasta heille kyseisen direktiivin perusteella kuuluviin oikeuksiin.
- 75 Kuten lisäksi julkisasiamiehen ratkaisuehdotuksen samassa kohdassa korostetaan, pääasioissa kyseessä olevan kaltaisessa asiayhteydessä kuluttajan vahvistuskanteen hylkääminen ja kuluttajan velvollisuus nostaa kanne, jolla suojataan paremmin oikeuksiaan, vaikka ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on joka tapauksessa tutkittava oikeudellinen ongelma, jota kyseinen vahvistuskanne koskee, elinkeinonharjoittajan nostaman vastakanteen yhteydessä, olisi vastoin hyvää oikeudenkäyttöä koskevaa yleistä etua ja erityisesti prosessiekonomian vaatimusta.
- 76 Lopuksi on todettava, että siltä osin kuin on katsottava, että toinen kysymys koskee myös tämän tuomion 72 kohdassa tarkoitettua toista tilannetta, jossa kuluttaja sen jälkeen, kun hän on nostanut kanteen sopimusehdon kohtuuttomuuden toteamiseksi, menettää oikeussuojan tarpeensa oikeudenkäynnin aikana sen vuoksi, että elinkeinonharjoittaja nostaa vastakanteen, jolla vaaditaan kyseisessä ehdossa määrättyjen velvoitteiden täyttämistä, se, että kuluttajan kanne hylätään ja että kuluttaja velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut riippumatta mainitun kohtuuttoman ehdon mahdollisesta kohtuuttomuuden toteamisesta, merkitsisi sitä, että kuluttajaan kohdistuisi taloudellinen riski, joka on sitäkin perusteettomampi, koska tämän riskin toteutuminen riippuisi yksinomaan elinkeinonharjoittajan menettelyllisestä aloitteesta. Se, että kuluttajan kanteesta aiheutuvien kulujen jakaminen saatetaan riippuvaiseksi tällaisesta elinkeinonharjoittajan aloitteesta, saattaa johtaa siihen, että kuluttaja ei käytä oikeutta saattaa asia tuomioistuimen käsiteltäväksi sopimusehdon kohtuuttomuuden toteamiseksi ja sen soveltamatta jättämiseksi, mikä olisi tehokkuusperiaatteen vastaista (ks. vastaavasti tuomio 16.7.2020, Caixabank ja Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, C-224/19 ja C-259/19, EU:C:2020:578, 98 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 77 Kaiken edellä esitetyn perusteella toiseen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 93/13 7 artiklan 1 kohtaa, luettuna tehokkuusperiaatteen valossa, on tulkittava siten, että se on esteenä kansalliselle lainsäädännölle – sellaisena kuin sitä on tulkittu oikeuskäytännössä – jossa edellytetään kuluttajan sellaisen kanteen hyväksymiseksi, jossa vaaditaan toteamaan, ettei elinkeinonharjoittajan kanssa tehtyyn sopimukseen sisältyvää kohtuutonta ehtoa voida soveltaa, näyttöä oikeussuojan tarpeen olemassaolosta, koska katsotaan, että tällaista oikeussuojan tarvetta ei ole, kun kuluttajalla on käytettävissään perusteettoman edun palauttamista koskeva kanne tai kun hän voi vedota siihen, ettei ehtoa voida soveltaa, puolustuksessaan sellaista täytäntöönpanoa koskevaa vastakannetta vastaan, jonka kyseinen elinkeinonharjoittaja on nostanut häntä vastaan kyseisen ehdon perusteella.

Kolmas kysymys

- 78 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee kolmannella kysymyksellään, onko direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohtaa, luettuna tehokkuusperiaatteen, suhteellisuusperiaatteen ja oikeusvarmuuden periaatteen valossa, tulkittava siten, että se on esteenä sille, että

elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välinen lainasopimus todetaan pätemättömäksi siinä tapauksessa, että todetaan, että ainoastaan kyseisen sopimuksen ehto, jossa vahvistetaan säännöllisinä eräpäivinä maksettavien määrien konkreettiset maksutavat, on kohtuuton ja että mainittu sopimus ei voi olla olemassa ilman tätä ehtoa.

- 79 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa tältä osin, että ainoa ehto, jossa vahvistetaan kaikki asianomaisten lainojen takaisinmaksun ehdot ja eräpäivät, sisältää määräyksen, jonka mukaan kuluttaja voi suorittaa viikoittaisia maksuja vain käteisellä Provident Polskan asiamiehen välityksellä tämän käydessä kuluttajan kotona. Se katsoo, että tällainen ehto on kohtuuton lähinnä siksi, että sillä ei pyritä mihinkään muuhun tavoitteeseen kuin antamaan luotonantajalle mahdollisuus kohdistaa lainvastaista painostusta luotonottajaan. Näin ollen tämä määräys ja siten koko ehto, johon se sisältyy, on kumottava, sillä kyseisen määräyksen poistamiseen rajoittuva puuttuminen merkitsisi sitä, että tämän ehdon sisältöä muutettaisiin muuttamalla sen asiasisältöä. Koska ei ole olemassa muita ehtoja, joiden perusteella voitaisiin määrittää näiden lainojen takaisinmaksua koskevat yksityiskohtaiset säännöt, kyseisiä sopimuksia on mahdotonta panna täytäntöön.
- 80 Siltä osin kuin on kyse seurauksista, joita aiheutuu kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan välisen sopimuksen ehdon kohtuuttomuuden toteamisesta, on todettava, että direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohdassa säädetään, että jäsenvaltioiden on säädettävä, että elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisen sopimuksen kohtuuttomat ehdot eivät sido kuluttajia niiden kansallisen lainsäädännön mukaisesti ja että sopimus jää muilta osin osapuolia sitovaksi, jos sopimus voi olla olemassa ilman kohtuuttomia ehtoja.
- 81 Unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan tällä säännöksellä ja erityisesti sen toisen lauseen loppuosalla pyritään korvaamaan muodollinen tasapaino, joka sopimuksella perustetaan sopimuspuolten oikeuksien ja velvollisuuksien välille, todellisella tasapainolla, jolla voidaan palauttaa sopimuspuolten välinen yhdenvertaisuus, eikä sillä pyritä siihen, että kaikki kohtuuttomia ehtoja sisältävät sopimukset todettaisiin pätemättömiksi, joten kyseisen sopimuksen pitää pääsääntöisesti säilyä muuttamattomana lukuun ottamatta kohtuuttomien ehtojen poistamista. Edellyttäen, että viimeksi mainittu edellytys täyttyy, kyseinen sopimus voidaan pysyttää voimassa siltä osin kuin tällainen sopimuksen pysyttäminen voimassa ilman kohtuuttomia ehtoja on kansallisen oikeuden säännösten mukaan oikeudellisesti mahdollista, mikä on selvitettävä objektiivista lähestymistapaa noudattaen (ks. vastaavasti tuomio 3.10.2019, Dziubak, C-260/18, EU:C:2019:819, 39 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 82 Tämä objektiivinen lähestymistapa merkitsee muun muassa sitä, että yhden sopimuspuolen tilannetta ei voida pitää ratkaisevana perusteena, jolla säännellään yhden tai useamman kohtuuttoman ehdon sisältävän sopimuksen tulevaa kohtaloa, joten kansallisen tuomioistuimen arviointi siitä, voiko tällainen sopimus olla olemassa ilman näitä ehtoja, ei voi perustua yksinomaan siihen, että kyseisen sopimuksen toteaminen kokonaisuudessaan pätemättömäksi on kuluttajan kannalta mahdollisesti edullista (ks. vastaavasti tuomio 29.4.2021, Bank BPH, C-19/20, EU:C:2021:341, 56 ja 57 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 83 Direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohdan toisessa lauseessa itsessään ei siis säädetä perusteista, joilla säännellään mahdollisuutta, että sopimus on olemassa ilman kohtuuttomia ehtoja, vaan jätetään jäsenvaltioiden tehtäväksi määritellä kansallisessa lainsäädännössään yksityiskohtaiset säännöt, joiden mukaisesti sopimukseen sisältyvän ehdon kohtuuttomuus todetaan ja tämän toteamisen konkreettiset oikeusvaikutukset toteutuvat. Tällaisen toteamisen avulla on siis joka tapauksessa

voitava palauttaa se oikeudellinen ja tosiasiallinen tilanne, jossa kuluttaja olisi ollut, ellei mainittua kohtuutonta ehtoa olisi ollut (ks. vastaavasti tuomio 21.12.2016, Gutiérrez Naranjo ym., C-154/15, C-307/15 ja C-308/15, EU:C:2016:980, 66 kohta).

- 84 Jos kansallinen tuomioistuin katsoo, että asian kannalta merkityksellisten kansallisen oikeuden säännösten mukaan sopimuksen pitäminen voimassa ilman siihen sisältyviä kohtuuttomia ehtoja ei ole mahdollista, direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohta ei lähtökohtaisesti ole esteenä sille, että se todetaan pätemättömäksi (tuomio 3.10.2019, Dziubak, C-260/18, EU:C:2019:819, 43 kohta).
- 85 Tavoitteeseen, joka koskee sen oikeudellisen ja tosiasiallisen tilanteen palauttamista, jossa kuluttaja olisi ollut, ellei mainittua kohtuutonta ehtoa olisi ollut, pyrittäessä on kuitenkin noudatettava suhteellisuusperiaatetta, joka unionin yleisenä oikeusperiaatteena edellyttää, ettei kansallisella säännöstöllä, jolla kyseinen oikeus pannaan täytäntöön, ylitetä sitä, mikä on tarpeen tavoiteltujen päämäärien saavuttamiseksi (ks. vastaavasti tuomio 15.6.2023, Bank M. (Sopimuksen peruuttamisen seuraukset), C-520/21, EU:C:2023:478, 73 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 86 Näin ollen on niin, että ellei kansallisella tuomioistuimella ole lainkaan harkintavaltaa tai tulkintavaltaa määrittäessään objektiivisen lähestymistavan mukaisesti niitä seurauksia, joita sopimusehdon toteamisesta kohtuuttomaksi on tehtävä sen suhteen, pysykö kohtuuttoman ehdon sisältävä sopimus voimassa vai ei, kansallinen tuomioistuin ei voi katsoa, että kyseinen sopimus on todettava pätemättömäksi, jos se oikeudellinen ja tosiasiallinen tilanne, jossa kuluttaja olisi ollut, jos tätä kohtuutonta ehtoa ei olisi ollut, voidaan palauttaa siten, että mainittu sopimus jää voimaan.
- 87 Tässä yhteydessä on palautettava mieleen, että kansallinen tuomioistuin voi korvata kohtuuttoman ehdon kansallisen oikeuden dispositiivisella säännöksellä tai säännöksellä, jota sovelletaan, jos kyseisen sopimuksen osapuolet ovat sopineet tästä, edellyttäen, että tällainen korvaaminen on direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohdan tavoitteen mukaista ja mahdollistaa todellisen tasapainon palauttamisen sopimuspuolten oikeuksien ja velvollisuuksien välille. Tämä poikkeusmahdollisuus on kuitenkin rajattu vain tapauksiin, joissa kohtuuttoman ehdon toteaminen pätemättömäksi pakottaisi tuomioistuimen toteamaan sopimuksen pätemättömäksi kokonaisuudessaan, mistä aiheutuisi kuluttajalle erityisen haitallisia seurauksia siten, että hänet asetettaisiin epäedulliseen asemaan (ks. vastaavasti tuomio 21.1.2015, Unicaja Banco ja Caixabank, C-482/13, C-484/13, C-485/13 ja C-487/13, EU:C:2015:21, 33 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja tuomio 12.1.2023, D.V. (Asianajajan palkkio – Tuntihinnan periaate), C-395/21, EU:C:2023:14, 60 kohta).
- 88 Nyt käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin sulkee pois tällaisen mahdollisuuden, koska kyseessä olevien sopimusten pätemättömäksi toteamisesta ei aiheutuisi vahinkoa kuluttajille, jotka ovat ne tehneet.
- 89 On myös muistettava, että direktiivin 93/13 säännökset ovat esteenä sille, että kohtuuttomaksi todettu ehto pidetään osittain voimassa poistamalla osatekijät, jotka tekevät siitä kohtuuttoman, kun tällainen poistaminen merkitsisi ehdon sisällön muuttamista vaikuttamalla sen asiasisältöön (tuomio 29.4.2021, Bank BPH, C-19/20, EU:C:2021:341, 70 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 90 Asia ei kuitenkaan ole näin silloin, kun tietyn ehdon kohtuuton osatekijä merkitsee muista sopimusmääräyksistä erillistä sopimusvelvoitetta, jonka kohtuuttomuutta voidaan arvioida tapauskohtaisesti (ks. vastaavasti tuomio 29.4.2021, Bank BHP, C-19/20, EU:C:2021:341, 71 kohta), koska on mahdollista katsoa, että tällaisen velvoitteen sisältävä sopimusmääräys on mahdollista erottaa asianomaisen ehdon muista sopimusmääräyksistä.
- 91 Direktiivissä 93/13 ei nimittäin edellytetä, että kansallinen tuomioistuin sivuuttaa kohtuuttomaksi todetun ehdon lisäksi ehdot, joita ei ole todettu kohtuuttomiksi, koska lainsäätäjän tässä direktiivissä tavoittelemana päämääränä on suojella kuluttajaa ja palauttaa osapuolten välinen tasapaino jättämällä kohtuuttomat ehdot soveltamatta ja pysyttämällä samalla lähtökohtaisesti muut kyseisen sopimuksen ehdot (tuomio 29.4.2021, Bank BPH, C-19/20, EU:C:2021:341, 72 kohta). Tämä päätelmä pätee myös saman ehdon eri sopimusmääräyksiin siltä osin kuin kohtuuttoman sopimusmääräyksen poistamisella ei puututa kyseisen ehdon olennaiseen sisältöön.
- 92 Nyt käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että ainoa ehto, jossa vahvistetaan kaikki kyseessä olevien lainojen takaisinmaksua koskevat ehdot, kuten maksettavat määrät ja eri eräpäivät, sisältää myös sopimusmääräyksen siitä, millä konkreettisella tavalla nämä maksut on suoritettava, eli luotonottajan kotona suoraan luotonantajalle.
- 93 Jollei arvioinnista, joka ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tehtävä ottamalla huomioon kaikki asianomaisiin sopimuksiin ja kansallisen oikeuden merkityksellisiin säännöksiin liittyvät seikat, muuta johdu, on ilmeistä, että sopimusmääräys, jossa määritetään tällaiset kuluttajan maksuvelvollisuuden konkreettiset täyttämistavat, merkitsee sopimusvelvoitetta, joka on erillinen tietyn yhden ainoan ehdon muihin sopimusmääräyksiin nähden, sellaisena kuin se on kuvailtu tämän tuomion edellisessä kohdassa, ja että se on luonteeltaan liitännäinen niihin sopimuksen osatekijöihin nähden, joissa määritellään kyseisen ehdon sisältö, kuten niihin, jotka liittyvät maksettavien määrien ja eräpäivien määrittämiseen. Lisäksi tämän ehdon poistaminen ei vaikuta olevan omiaan vaikuttamaan kyseisen ehdon olennaiseen sisältöön, koska kuluttaja on edelleen velvollinen täyttämään takaisinmaksuvelvollisuutensa muiden kyseisessä ehdossa määrättyjen edellytysten mukaisesti valitsemalla minkä tahansa maksettavan kansallisen oikeuden mukaan hyväksyttävistä maksutavoista.
- 94 Lopuksi on todettava lisäksi yhtäältä, että siitä, että tällainen ehto – tai mahdollisesti direktiivin 93/13 kattaman sopimuksen ehdon tietty osatekijä – todetaan kohtuuttomaksi tuomioistuimessa, on lähtökohtaisesti seurattava sen oikeudellisen ja tosiasiallisen tilanteen palauttaminen, jossa kuluttaja olisi, jos tällaista ehtoa tai osatekijää ei olisi ollut olemassa (ks. vastaavasti tuomio 15.6.2023, Bank M. (Sopimuksen peruuttamisen seuraukset), C-520/21, EU:C:2023:478, 57 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Tehokkuusperiaatteen noudattaminen riippuu siis lähtökohtaisesti sellaisten toimenpiteiden toteuttamisesta, joilla kyseinen tilanne voidaan palauttaa.
- 95 Toisaalta on todettava, ettei toimenpiteiden, joilla pannaan konkreettisesti täytäntöön kohtuuttomien ehtojen kielto, voida katsoa olevan oikeusvarmuuden periaatteen vastaisia (ks. vastaavasti tuomio 15.6.2023, Bank M. (Sopimuksen peruuttamisen seuraukset), C-520/21, EU:C:2023:478, 72 kohta). On nimittäin todettava, että ellei erityisesti tiettyjen kansallisten menettelysääntöjen ja muun muassa sellaisen säännön, jonka perusteella tuomioistuimen ratkaisu saa lainvoiman, soveltamisesta muuta johdu, kyseisellä periaatteella ei voida puuttua sen

oikeuden sisältöön, jonka kuluttajat saavat direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohdan perusteella ja jonka mukaan kohtuuttomaksi todettu ehto ei sido heitä (ks. vastaavasti tuomio 21.12.2016, Gutiérrez Naranjo ym., C-154/15, C-307/15 ja C-308/15, EU:C:2016:980, 67, 68 ja 71 kohta).

- 96 Kaiken edellä esitetyn perusteella kolmanteen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohtaa, luettuna tehokkuusperiaatteen, suhteellisuusperiaatteen ja oikeusvarmuuden periaatteen valossa, on tulkittava siten, että se ei ole esteenä elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisen lainasopimuksen toteutamiselle pätemättömäksi tilanteessa, jossa todetaan, että ainoastaan kyseisen sopimuksen ehto, jossa vahvistetaan säännöllisinä eräpäivinä maksettavien summien konkreettiset maksutavat, on kohtuuton ja että mainittu sopimus ei voi olla olemassa ilman tätä ehtoa. Kun ehto sisältää sopimusmääräyksen, joka on erotettavissa kyseisen ehdon muista määräyksistä ja jonka kohtuuttomuutta voidaan tutkia tapauskohtaisesti ja jonka poistaminen mahdollistaisi todellisen tasapainon palauttamisen sopimuspuolten välille vaikuttamatta kyseisen sopimuksen asiasisältöön, mainittu säännös, luettuna kyseisten periaatteiden valossa, ei kuitenkaan merkitse sitä, että mainittu ehto tai jopa kyseinen sopimus olisi kokonaisuudessaan pätemätön.

Oikeudenkäyntikulut

- 97 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (neljäs jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY 3 artiklan 1 kohtaa

on tulkittava siten, että

siltä osin kuin elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisen lainasopimuksen muita kustannuksia kuin korkokuluja koskevan ehdon mahdollisen kohtuuttomuuden tutkimista ei ole suljettu pois kyseisen direktiivin 4 artiklan 2 kohdan, luettuna yhdessä direktiivin 8 artiklan kanssa, nojalla, tällaisen ehdon kohtuuttomuus voidaan todeta, kun otetaan huomioon se, että kyseisessä ehdossa määrätään, että kyseisen kuluttajan on maksettava kuluja tai palkkioita, joiden määrä on selvästi suhteeton vastikkeena suoritettuun palveluun nähden.

2) Direktiivin 93/13 7 artiklan 1 kohtaa, luettuna tehokkuusperiaatteen valossa,

on tulkittava siten, että

se on esteenä kansalliselle lainsäädännölle – sellaisena kuin sitä on tulkittu oikeuskäytännössä – jossa edellytetään kuluttajan sellaisen kanteen hyväksymiseksi, jossa vaaditaan toteamaan, ettei elinkeinonharjoittajan kanssa tehtyyn sopimukseen sisältyvää kohtuutonta ehtoa voida soveltaa, näyttöä oikeussuojan tarpeen olemassaolosta, koska katsotaan, että tällaista oikeussuojan tarvetta ei ole, kun

kuluttajalla on käytettävissään perusteettoman edun palauttamista koskeva kanne tai kun hän voi vedota siihen, ettei ehtoa voida soveltaa, puolustuksessaan sellaista täytäntöönpanoa koskevaa vastakannetta vastaan, jonka kyseinen elinkeinonharjoittaja on nostanut häntä vastaan kyseisen ehdon perusteella.

3) Direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohtaa, luettuna tehokkuusperiaatteen, suhteellisuusperiaatteen ja oikeusvarmuuden periaatteen valossa,

on tulkittava siten, että

se ei ole esteenä elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisen lainasopimuksen toteamiselle pätemättömäksi tilanteessa, jossa todetaan, että ainoastaan kyseisen sopimuksen ehto, jossa vahvistetaan säännöllisinä eräpäivinä maksettavien summien konkreettiset maksutavat, on kohtuuton ja että mainittu sopimus ei voi olla olemassa ilman tätä ehtoa. Kun ehto sisältää sopimusmääräyksen, joka on erotettavissa kyseisen ehdon muista määräyksistä ja jonka kohtuuttomuutta voidaan tutkia tapauskohtaisesti ja jonka poistaminen mahdollistaisi todellisen tasapainon palauttamisen sopimuspuolten välille vaikuttamatta kyseisen sopimuksen asiasisältöön, mainittu säännös, luettuna kyseisten periaatteiden valossa, ei kuitenkaan merkitse sitä, että mainittu ehto tai jopa kyseinen sopimus olisi kokonaisuudessaan pätemätön.

Allekirjoitukset